Број 251. У Новом Саду, у сриду 14. новембра 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 круна 75 пот.
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.
Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. одсваке врсте оваких ситних слова

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући, де је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 2.
Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Значајно судско решење

Наша народна црквена автономија врло је крошна. И оно што су наши сабори израдили а владар потврдио, врло је мале вредности Јер има у потврђеним статутима октроисаног, брисаног, дометутог, мењаног

Већ сам тај чин октроисања руши автономију, али је влада умела и то, да се против решења наших највиших автономних власти може на њу, на владу утецати. Тим је начином постала влада, односно министар председник, господар у нашој автономији

Наша главна брига мора бити наперена на то, да се реши питање о државном надзору. Докле допире државни надзор над нашом автономијом?! Може ли се то тако тумачити, да влада буде у нашој автономији највиша административна и судска власт? Може ли она решавати као последња инстанција?

По свима модерним појмовима о автономији она то не може. Она може надзиравати, да ли су наше автономне власти прекорачиле круг свога рада. Јесу ли надлежне биле у тој ствари? Па кад би са тог гледишта и уништила какав закључак и вратила га нашој највишој автономној власти, морала би га вратити тако, да наша власт донесе закључак, а не влада, — министар председник — да пресуђује, диспонира, као највиша власт

У опште се код нас криво тумачи државно право надзора. Није цел надзора, гонити автономију на сваком кораку, него управ помагати је, да се може развијати

Већина нашег народног црквеног сабора чинила је све могуће, да се не догађа више оно, што се до сад догађало, а нарочито да не дође до октројака. Већина нашег народног црквеног сабора чинила је све могуће, да не буде на сабору краљевског комесара, да се не именује после смрти патријархове администратор, већ да се управља по духу и слову наше автономије.

Са свију страна раде „браћа Срби“ из мањине против свега, што иде нашој автономији у корист Манастирски настоатељи шаљу представке влади, које копају очи автономији, држање епископата помаже те представке, др Полит у угарском сабору отворено ради против автономије, саветује угарску владу да не потврди закључке сабора, саветгује како да дође до патријарха који њојзи годи и т. д Уз то има читава гомилица јадних, бедних „српских“ листова који све то помажу.

У времену Јоте Грујића, тога није било. Није ни изблизу у тој мери. Оно је било д ба буђења и народ не би трпео не би могао трпети онакав рад својих несретних синова против народне ствари. Да нас рушити народну ствар из ината, или из прљавих рачуна није ништа Јавно говорити и писати против народних интереса, може се. Нашли су форму да је то бајаги против радикала и онда мисле треба да им је све дозвољено. Онда је Јота за сличан рад био опште презрен, данашњи јадници за сличан рад величају један другог и траже споменике

Усред тог чуда догодило се, да је наш сабор решио да се направи реда у манастирској штампарији Саборски одбор покушао је да изведе саборски закључак, али се управник штампарије одупро. Па кад га је саборски одбор скинуо са његовог места и узео штампарију у своје руке, онда је управник манастирске штампарије, Димитрије Руварац трчкао у Н Сад код дра Полита.

И тужио је чланове саборског одбора грађанском кривичном суду Почеше дакле да увлаче у автономију и суд. Кад се коме ма шта не допада у нашој автономији он трчи суду то значи: Скину са звања благајника, подворника он не предаје благајну, не излази из куће него трчи суду и чека док суд не рреши А др. Полит и његови змијчићи — ташту.

Оно што су с тиим новим планом смисли и био је нов атентат на автономију нашу. Та автономијаа је у томе да преко наших органа, властги управљамо и уређујемо својим автономним пословима. Автономија је и у томе, да нам баш државни судови не расправљају наше ствари. И баш те су хтели да увукку јадници, то су баш узносили „Браник“ и његови змијчићи.

Но није им упалило Они су мислили: кад ми сами тражимо место наше автономије државне судове, они ће једва дочекати то и испуниће нам вољу Но ипак се преварише Државни одветник одбио је кавнену пријаву, јер у оном што је учинио саборски одбор не види никакве криви це. Котарски суд је одбио, да се меша у ствар штампарије, јер то не спада у његов делокруг, већ у делокруг наше автономије.

Ово је звачајно решење Но на томе не може остати. Ми смо уверени, да ће се у тој ствари изазвати начелно решење, па ће бити посао првог идућег сабора да уреди питање о државном надзору у духу автономије.

Морамо извести на чисто: Имамо ли автономије или је немамо. И ако је имамо нека буде онаква каква треба да је. Народ ће наш помоћи да се рашчисти ова ствар у корист његову, а змије и змијчићи, ако баш кад год нешто и шкоде често им се згази и за врат, а још нису нигде освојили свет.

Бура у угарском сабору.

Јуче је у сабору била велика бура. На дневном реду била је ствар румунског посланика Вајде Познато је, да је он тако рећи изгуран из сабора и да су му многи мађарски посланици претили ако се врати

Та је ствар дошла пред имунитетски одбор. Имунитетски одбор признао је, да је повређено право Вајдино, грдили су га и претили му, али се не може утврдити, који су то били посланици Имунитетски одбор није с тога поднео сабору предлог.

Ђерђ Нађ је говорио у овој ствари. Рекао је да Вајда није морао изаћи из сабора, него се поплашио јер је кукавица. — Председник је укорео Нађа због овог израза.

За овим је говорио румунски посланик Манију. Он узима на знање први део извештаја, у ком се в ли, да је повређено посланичко право Вајдино. Али други део извештаја не узима на знање

После овог устао је Лорковић да говори против предлога имунитетског одбора. Но сад се подиже бура Мађарски по-

ПОЛИСТАК.

БУДИ ЗАДОВОЉАН.

— П. Татић — „Пашан“. —

Од стотине једног, тешко да ћете моћи чути, да може рећи: «Ја сам задовољан!« Па ако ко и рекне, будите уверени да није искрено рекао. На пример, ако је сирома човек, здрав телесно и умно, он је ипак незадовољан с тога што живи у неком недостатку; а ако је богат тако, да може да ужива свако задовољство овога света, ипак у здрављу или у душевном расположењу оскудева, те с тога и он живи у незадовољству, и не може применути на себи ту реч: «Ја сам задовољан!“ Цео је свет незадовољан с тога, што свако тежи за нечим вишим. Због незајазивог незадовољства, многи је човек пао у тешко искушење и постао слуга ђаволу и радио онако како му он заповеда; а има их који су у последњем тренутку промишљу Божијом, истргли се, пре него што посташе слуге ђаволове.

Ево примера.

Код једног богаташа, служио је један веома сирома човек. Био је вредан, у зноју лица свога зарађивао је кору хлеба, коју је делио са својом женом и ситном дечицом. На раду је увек био замишљен, туробан, као да скриваше неку тајанственост у себи. И ако беше узор од поштених људи, ипак спољашност га одаваше за каквог разбојника. По читаве недеље и месеце, не би могао човек видети осмејка на његовом лицу.

Људи, који беху у раду заједно с њим, често би се између себе запитали, каква се туга или терет свалио на њиховог друга, кад је увек тако снужден и туробан. Но и они беху тако исто сиромашни и много им што шта недостајаше, али ипак нее беху тако клонули и снужденн. До душе, нису увек били весели нити им је увек било до смеха, али код њих је био свакодневно по који тренутак, кад се облак туге — невоље уклонио с ума и заменуо га ведрина и тренутно задовољство, које се могло јасно прочитати на лицима њиховим.

Сад долази питање: зашто и овај сиромашак се не угледа на њих, него се свакодневном туробношћу и замишљеношћу издвајаше од њих, и ако они не беху ни један бољи од њега; јер је сваки имао тако исто и жену и децу.

Ево узрока!

Каже једна пословица: «Сретан је онај човек, који је задовољан.« То је истина; али мало је таквих људи; а још мање: «задовољан са оним, шта је ко постигао или шта ко има.« Свако тежи за нечим вишим. Па тако је исто и са овим сиромахом.

Није био задовољан са комадом хлеба, који је свакодневно зарађивао и са женом и децом делио. Тежио је за нечим вишим. У машти својој замишљао је, на који би начин и он могао постати богат човек, да не мора бити туђ слуга, да не мора трпити оскудицу заједно са породицом својом и да не мора ићи у извештаном и подераном оделу као какав ждраповац, већ напротив, да буде господар каквог великог имања, да не зна шта је то нужда и оскудица, да му се деца господски носе а жена да буде госпођа, да има своју послугу а она само да седи и да заповеда. Ето, такве су га мисли обхрвале и врзле у његовој глави. При таквом размишљању каткад би му се усне разврвуле али би их брзо скупио, обрве скупио и бацио се опет у своје свакодневне сањарије.

* * *

Премишљајући тако, дошао је до закључка, да убије господара код кога је био у служби. То би био једини пут и начин, да своју илузију приведе у дело....

Једне зимске вечери, када се господар вратио с пута даде му бунду да однесе у спаваћу собу. У глави му севну мисао да би му ова прилика била најбоља, да изведе свој план. А

сланици су викали: Не можете у овој ствари говорити хрватски. Други су викали: Не можете у овој ствари говорити никако, јер се ово не тиче Хрватске и Славоније

Лорковић је рекао: Данас бацате једног из сабора, сутра може доћи ред на нас Хрвате

Мађарски посланици су толико лармали да је председник морао да одгоди седницу. Узбуђење беше ужасно. Дошло је до највећих претња. Чак су и потпредседници сабора са посланичких клупа Наваји и Раковски довикивали Лорковићу: Седите! Не можете говорити. Кад је одгођена седница умешао се био и мини стар председник Векерле и рекао Лорковићу и његовим друговима: Ја вас не могу штитити кад ви изазивате такве шкандале. Ја сам удесио с Румунима, да само они говоре.

Кад су се повукли министри Векерле, Кошут у собу министар председника, дошао је др. Медаковић Тамо су се саветовали. Др. Медаковић је пристао, да Лорковић одустане од речи, и да изјави, да неће говорити јер е дозна да у Вајдиној ствари има погодба са другим странкама

Министар за Хрватску и Славонију Јосиповић пребацивао је мађарским посланицима што хоће да одузму право посланицима Хрватске и Славоније да говоре у сабору хрватски Он рече: Ја сам једини који тражим излаза. Ако ме натерате да одступим, видећете шта ће бити.

Кад је саборска седница поново отворена изјавио је Лорковић да одустаје од говора, јер није знао, да је у овој ствари постигнут међу странкама споразум.

И тако је сад изашло на чисто шта се догађало иза завесе и шта је управ са Вајдином ствари.

Нови Сад, 14 новембра.

Незадовољство међу мађарским посланицима. Многи посланици пучке странке неће да приме онај законски предлог, који се састоји из једног параграфа Они кажу: такав закон био би опасан за будућност, а не би скршио опструкцију. Опструкција се мора на други начин свршити.

Незадовољни су и они, који су иступили из Кошутове странке. Већ су били пристали да не опструишу, кад су чули, да у њихово име води посланик Ленђел преговоре са министар-председником. То их опет раздражило против законског предлога, а са послаником Ленђелом неће више да имају икаква посла.

Самосталија.

Српски статистичари разилазили се до сада доста знатно у статистичким подацима о броју Срба. Било је историчара, који су попут Иларијона Руварца и његових следбеника дра Јове Радонића, дра Станоја Станојевића и других тврдили, да правих Срба и нема, да је то све Цинцар, Бугарин. Статистичари су где који, да како претеривали, те нас набројали за неколико хиљада више него што нас има Али су ово свакако у својој родољубивој претераности мањи грешници од оних жалосних назови научењака, који хоће да нам збришу и последњи траг. Трагом потоњих назови научењака пошли су и назови-политичари око велико хрватског дневника „Srbobrana“. — Од како је проглашено јединство народа, од како је господи Прибићевић — Бањанин — Будисављевићу пошло за руком, да од два народа, српског и хрватског, творе један, дакако хрватски нестало је из статистике словенских народа српског народа тако, да добри читаоци „Srbobrana“ данас не знају и не могу знати, колико управо имаде Срба на земаљској кугли У недељном прилогу „Srbobrana“ од 27. октобра о. г бр. 241 налази се ова белешка: „Број Словена на свијету“ — Из те белешке видимо, да имаде Руса преко сто милијона, Пољака скоро двадесет милијона Чеха нешто преко седам милијона итд, а Хрвата и Срба 9,135 000; на крају те статистике видимо да лужичких Срба има 175.000 Ова је статистика врло поучна Чистих Срба, само Срба имаде дакле само у Немачкој 175 000, иначе само Срба, чистих Срба нема по „Srbobranovoj“ науци нигде. И то сасвим одговара „Srbobranovoj“ политици. По њиховој науци је Српство плеоназам, дакле сувишна ствар За Велику Хрватску су девет милијона лепа нумера, и када се то све по рецепту Милана пл Будисављевића, уредника „Бранкова Кола“ споји сједињењем Старе Србије, Србије, Босне, Херцеговине, Црне Горе, Македоније, Бачке, Баната и Барање у једну државу, била би то у оквиру хабсбуршке монархије једна снажна краљевина у којој би се рентирало бити вицекраљ министар, јавни бележник и митрополит Лужичким Србима се милостиво захваљује, да остану само Срби, али тамо у Немачкој. — То је самосталска статистика, то је самосталска политика — Истакли смо већ, како самосталски Хрвати имају у својој журналистици лак положај На мађарском сабору нема хрватских стенографа, па према томе ни хрватских стенограма, па се тако по милој вољи фабрицирају дугачки говори самосталско хрватских посланика, које у сабору нико чуо није. Тако се прошле недеље у једној саборској седници догодио по сугласном извештају свију пештанских новина овај дирљив призор Перовођа прозива: Г. Јован Бањанин има реч Посланик удбински диже се са свога места, засуче рукаве, мало закрвави очима, и викне, што га грло носи: „Ко хоће овде да се туче, овде ћемо се морати тући!“ Прибићевић, Поповић, Буде, Муачевић и покоран као прави саборски доктор поп Гено Илић аплаудирају као бесомучни. Бадава му довикује др. Медаковић, да Шандор физикус ј ш није посланик, а да се други посланици неће да туку, Бањанин галами па галами. Пошто се говорник удаљио од предмета, одузме му напослетку председник реч, а др. Полит долети Бањанину, загрли га и снажно га пољуби у јуначко чело. Тако се свршио тај знаменити говор.

Неки добар и наиван човек из Великих Зденаца залутао у „Srbobran“ и написао у томе Бадај—Штадлеровом прапорцу допис, у коме се тужи на једног Хрвата учитеља, како је децу учио: „Дјецо, гдегод видите њихово писање ћирилицом, пљуните на оно!“ Добри Зденчанин свршава свој допис овим речима: „Имам још тога да вам јавим, гдје против ћирилице и неки кукавни Срби раде“. Овај добри Зденчанин сигурно не чита „Srbobran“ и не зна ја дан, да је баш „Srbobranov“ чувени терцет Прибићевић-Буде-Бањанин узео као помаман у одбрану дра Бадаја, што је овај својом познатом наредбом пљунуо на ћирилицу Beata simplicitas у Великим Зденцима. Нашега честитога Јашу Мркшића, посланика турско-бечејског среза на мађарском сабору, исмева сваком приликом „Srbobran“, што као пристојан човек саборском портиру назива добро јутро. Јаша Мркшић се као прави демократа јавља први нижем од себе, а како изгледа спрам честитога Јаше Мркшића богати Гаван самосталски и председник самосталске странке, који непрестано трчка за председником мађарског сабора и тражи мало споразума? Јушт се сирома налази с њиме у лепом критичном положају, као и сирома Векерле са Политом Баш тој двојици та двојица недаду ни дисати. Каква је дакле разлика између Јаше Мркшића и дра Медаковића? Јаша Мркшић се клања мањем од себе, од кога не тражи ништа, др. Медаковић се клања вишем од себе, од кога тражи све

Неко у Пешти систематски товари мађарске новинаре и мађарске посланике. — Тако прво натоварио један шаљивчина „Budapesti Hirlap“, да је Светозар Прибићевић – risum teneatis! — неки велико српски пропагатор (можда само код лужичких Срба?) а сада неко опет натоварио мађарског посланика Ходија, да је Буде пл. Будисављевић пре неколико дана путовао у Београд као велики Србин. И пл. Буде као опрезан политичар и пештански штипендиста брже се боље извинио, али како? По „Srbobranu“ рекао је тобоже честити Буде, да је у Београду био као Србин, а по свима извештајима пештанских листова рекао је господин Буде, да је у Београду био као уредник и новинар — А ми би

план му је био таки; да кад улучи згодну прилику, да се прикрије у спаваћу собу свога господара, па кад овај заспи, да га на спавању убије, а сав новац који буде нашао да приграби себи.

Пошто је унео бунду и оставио на своје место; неприметно се увуче у спаваћу собу и сакрије се под постељу у којој је спавао сам господар. Код себе је имао повећи нож, оштар као бријач. У грозничавом нестрпљењу је очекивао моменат, када ће доћи господар, да га испошље на онај свет; јер вели доста си ти уживао, хоћу и ја мало да проживим...

Овога вечера се господар задржао са својим друштвом мало дуже, него ли што обично чини. Сиромах је био као на иглама, стрепио је, бојећи се, ако господар не дође целе ноћи, онда тешко њему. Јер све одаје беху закључане, а кроз прозор не може да изађе, јер на прозорима беше гвожђе; и тако би он у спаваћој соби свога господара морао до ујутру остати; где би га господар и затекао, наравно уједно би му било јасно зашто се и увукао, па би га предао полицији, где би био окривљен па и осуђен...

Око једнога часа после поноћи, дошао је господар. Запали свећу која беше на асталу, свукао се, угасивши свећу одмах и легао. Након четврт сата захркао, што је био знак да је заспао. Сиромах се полако извуче испод постеље, а нож му се у руци светлуцао у полутами. Стаде на сред собе, усплахирено звераше око себе. Само један ударац био би доста па да постигне циљ. Стојао је као кип, унутрашња нека сила, није му дала да изврши тако нечовечно дело. На ум му паде шеста Божија заповест: »Не уби!« која јако потресе и још већи страх улије у њега. Да убије! Кога? Свога господара! Свога добротвора! Код кога већ толико година ради и издржава и себе и своју породицу, и који га никад није увредио. А зашто? Зато што је он богат, а ја сиромах. — Промишљао је он у себи. — Не, не! Није он крив што је он богат а ја сиромах. Ни сви прсти нису једнаки, па тако и људи сви не могу бити једнаки. Па и кад би га убио и благо приграбио, не би никад мира имао, гризла би ме савест целог века. А то нечовечно дело не би била вечита тајна, морао би се кад тад дознати кривац и по правди пред судом одговарати, ако не земаљском, а оно пред страшним судом Божијим. Та страшна помисао још већма потресе и он дрхташе као прут. Беше изнемогао, упусти нож који тресну на под од чије лупе се пробуди господар. Овај се пробуди, запали свећу и виде свога слугу, који клече пред његове ноге, а мало даље од њега на поду беше велики нож.

»О господару, смилуј се!«

— Шта тражиш у ово доба ноћи у мојој спаваћој соби? — упита га господар, а на његовом свагдањем лицу указаше се боре које одаваху израз унутарњег гњева и нерасположења.

»Рекох, смилуј се! Пуко незадовољство, које је обузело душу моју, тежило је за нечим вишим и ето довело ме је до искушења, хтедох тебе отправити на онај свет, само да бих могао приграбити благо твоје и зајазити пуко незадовољство своје. Али у самом тренутку, кад хтедох то недело учинити, унутрашња нека ме сила спречи недавши ми на руке дићи, а шеста Божија заповест, која гласи: »Не уби!« удвостручи страх мој те испустих нож који ево овде на поду лежи. У твојим сам рукама, чини самном шта хоћеш, али не заборави да сам отац петоро деце, па нужда и беда у којој се налазим и доведоше ме до тако страшног искушења.

— Устани! — рече господар. Видим да си заиста био прешао на ђаволску страну. Ево узми ово, — пружи му кесу с новцима — то нека ти је награда за твоје покајање. А у мојој служби остаћеш и даље. Добићеш пристојнију награду, да не мораш трпити оскудицу заједно с породицом твојом али не смети с ума: »Да је најсрећнији човек онај, који је задовољан, а ти буди задовољан с тим, што си постигао, јер само ћеш тако бити сретан човек«.

Сиромах се заблагодари своме господару и оде кући потпуно срећан и задовољан.

ту ствар исправили овако, да је г. Буде био у Београду као гурман и посланик што у Пешти нема ћевапчића, а као посланик што на угарским државним жељезницама, и по жељезничарској прагматици путује као пештански штипендиста Па да то нису велики врагови, који тешко товаре мађарске новинаре и мађарске посланике.

Политички преглед.

Бан Ракоцаји у Будим-Пешти. Данас је Бан Ракоцаји у Будим-Пешти. Држе, да ће сад већ доћи до прелома. Говоре да ће изаћи на среду са својим програмом; говоре да сабор Хрватске и Славоније неће бити распуштен, али све се то тек говори. Шта је истински у ствари то ћемо по свој прилици ускоро дознати.

Бура у аустријском сабору. Јуче је у аустријском сабору министар председник представио сабору новог министра за пољске ствари Абрахамовица Но јуче је било равно 10 година како је Абрахамовиц довео у сабор полицију и силом извукао некоје посланике из седнице Зато су га поједине странке врло оштро напале и довикивале му најоштрије речи О овом питању биће још много говора у аустриском сабору, јер су некоји посланици поднели предлог који тражи рачуна због именовања Абрахамовица.

Хапшења у Београду. Чује се, да је у Београду полиција уапсила Вељу Тодоровића, бившег министра и Саву Шибалића, новинара. Не знамо зашто. На захтевање црногорске владе уапсила је београдска полиција и вођу црногорских емиграната великошколца Божовића, кога у Црној Гори беде, да је он штампару Рајковићу набавио и послао оне бомбе, које су нађене на Цетињу. Црна Гора је сад дужна, да пружи несумњиве доказе о Божовићевој кривици. Но из свега се види, да она то неће бити у стању.

Бугарска и Србија. У познатом говору бугарског председника министарства, Станчова, став о Србији по извештају „Пол. Корespонденције“ гласи: „Ми тако исто желимо, да будемо у пријатељским односима са Србијом. На то држање нас гони већ и то, што смо суседни народи исте расе. Али, на жалост, наши односи са Србијом су само добри. Ви знате да се често пута покушавало да се између Србије и Бугарске створе искрени и пријатељски односи Бугарска је с радошћу покушала то братимљење и отворено и искрено је доказала, да јој је стало до васпостављања тих односа, које налажу једнакост расе, суседство обеју земаља и њихови добро схваћени узајамни интереси Али изгледа, да се те жеље неће испунити. Мађедонско питање нас раздваја, јер имамо о томе питању различита мишљења. Без сумње да такво стање ствари мора неповољно да утиче на наше односе и да мора стварати даљу несрећу под којом има да пати становништво у Мађедонији. Али при свем том ми непрестано верујемо, да ће мисао о могућности једне суседне пријатељске политике, тако потребне за обе земље, једнога дана себи прокрчити пута у суседној краљевини“.

После педесет година.

Нова је школска година. Предавања се отпочела и у српској великој гимназији у Новом Саду. У најнижем разреду су све нови ученици. На првом одмору између 9—10 часова искупили се првошколци на степеницама и посматрају бронзане споменике на којима пише: »Шафарик«, »Пушибрк«.

»Ко су ови?« запитаће један малиша.

»Ја сам чуо једном, како је Шафарика спомињао наш г. учитељ, кад је говорио о св. Сави беседу. Кад смо га питали, ко је био тај Шафарик, одговорио је г. учитељ: »Један велики светски и српски научењак« — рече други првошколац.

»Али ко им је овај Пушибрк?« запитаће трећи.

Ни један не рече ни речи. Некоји лупа главу, не би ли се показао ученији од својих другова, али бадава; ту знаменитост: Пушибрк не познаје нико. По споменику виде бар то, да мора бити да је био — човек.

Господине Уроше! — рећи ће опет један првошколац своме инструктору осмошколцу — ко је био Пушибрк? У чему је тако задужио Српство, кад му дигоше споменик? Отац ми једном рече: Споменик треба да загрева будуће нараштаје, то је народна светиња.

Код куће ћемо о томе разговарати — одговори осмошколац, тек да се извуче из непријатности, јер ни сам није био с тим начисто. Осма година је, како решава загонетку: ко је био тај велики Пушибрк, кад су га овековечили Преврнуо је све Лексиконе, све могуће историје књижевности и уметности, али имена: Пушибрк нема, па нема.

У Новом Саду и околини постојала је реченица: »Прославио се као Пушибрк« и то је било све, што је о томе могао дознати гимназиста.

Дај да се трага за том пословицом, помисли у себи осмошколац, ваљда ћемо из ње што дознати, те се обрати на далеко познату баба-Цану, свекрву своје газдарице, која је врло много памтила.

— Баба-Цано, ко је био Пушибрк? Историја га није забележила међу знамените Србе, а у гимназији му је подигнут споменик поред великог књижевника Шафарика.

Баба се замисли. Мисли, мисли, те се једва досети и рече:

Чула сам за његово име кад сам се из Срема довела амо у Нови Сад. Није да сам за то слушала за њега, што је ваљда био велик као Милетић. Не! Неего су о њему много приповедали његови ђаци. Његов глас сам чула амо тамо где је много света. Ако смо у цркви, позоришту, на беседи, сахрани и т. д. он навуче на себе пажњу свеће публике тиме, што пружи ђаке. Мал те не реедовно том приликом чујеш: »Безобразник«. Кад човек то први пут чује помисли да то какав полицај тера шегрте у ред; но доцније се навикне и само одмахне руком и рекне: »Пушибрк укроћује ђаке да се не буне«. Пушибрк није трпео никакав напреднији корак ђачки Много је ценио улагивање, дојављивање па и шпијуњажу. Иначе се у народном животу никад није чуо његов глас.

Али ово ће бити други Пушибрк, баба-Цано, а не тај што га ти описуујеш. Овај, за кога ја питам има споменик, а српски народ тек никад не би могао подићи споменик том твом Пушибрку, кога ти сад прриказујеш. Врлине тог твог Пушибрка је у многого већем граду имао бивши министар аустријски Метерних, па ето се не нађе нико, ко би их овековечио. Зар би Срби ту били последњи??! Разуми баба-Цано, овај мој Пушибрк има споменик а то никад није могао заслужити твој Пушибрк.

Вараш се рече баба-Цана. Тај споменик је подигнут у доба, кад је била читава болест, да се људи споменицом овековече. У то доба је злогласни патријарх Бранковић сам себи споменик подигао. Па Стева Вуједи Поповић је многе навео на танак лед само да се овековечи. И Пушибрк је био тако сретан, да је нашао човека, који ће га овековечити. Био је тад на гимназији професор Милан А. Јовановић. Он је узео себи слободу да предложи, да се Пушибрку подигне споменик.. Била је то сензација, кад је пукло по Српству, да ће се и такав споменик подићи.

Истина да су многи држали да ће се тиме понизити значај споменика, као што и ти држиш Уроше, али такав јје био дух времена. Људи су питали Јовановића, како је могао такав предлог поднети, јер Пушибрк је могао то схватити као увреду; па онда ту је и колегија којој се не може свашта поднети. Јовановић је образложио свој предлог овако: 1.) Хтео је мало шале на рачун Пушибрков; 2.) Хтео је искусити, да ли је колегија кадра све учинити, што се пред њу баци.

Осмошколац уздахну и прошапта: Да бог да се таква времена никад не повратила.

Вести из места и са стране.

Изјава Ал. Радовића.

„Пестер Лојд“ доноси овај оригиналан телеграм из Трста: Пређашњи црногорски председник министарства, Радовић, рекао је уреднику „Пикола“ да је он још не престано под најстрожом полициском пажњом. Он најодсудније пориче, да је умешан у ма какву било заверу, Њега гоне на нарочити захтев црногорске владе. Он у опште не верује да постоји ма каква завера. Радовић вели, да је типограф Рајковић слепо оруђе у рукама оних подмуклих политичара који су сада управо овладали кнезом Николом. Било би добро, рекао је Радовић, да те бомбе нађене код Рајковића, проуче поверљиве личности дипломатског кора на Цетињу да ли су опасне. Хтело се да се изазове веровање да је у атентат био умешан и српски двор, па чак и краљ Петар и да је атентат против кнежевске породице требао да се изврши баш у оном времену, када је кћи краља Петра гошћа кнежевске породице, којој је такођер могла да се леси каква несрећа То је већ довољно да се цела та ствар представи као савршено невероватна. Радовић је, најзад, изјавио, да ће отићи у Беч, да се жали против неправде која му је учињена и да на најодлучни начин протестује против понижавајућег поступања.

Жупанијски избори у Бачкој.

У Мартоношу изабрат је за жупанијског представника радикал Влајко пл. Еремић.

У Ст. Врбасу изабрат парох Душан Марковић.

У Ст. Сивцу изабрат Шандор Плавшић радикал.

У Бачу изабрат споразумно са радикалним бирачима брат Словак Карло Младенацки.

Соколске вежбе.

Соколима се ставља до знања да ће се од сад уторником и петком одржавати вежбе од 6—7 у вече у гамназији у гимнастичкој сали.

Добра доскочица.

Чувеном француском сликару Хорацију Верну, служио је за модел код једне слике што је претстављала бој, неки наредник из афричких насеобина. Једнога дана дође му овај човек сасвим утучен и жалостан, и сликар га услед тога запита, шта му је. Наредник испочетка није хтео да изађе с бојом на среду, но касније се ипак изјадао сликару. Он је предложен био за одликовање са крстом почасне легије, али су га неправедно прескочили. Жалост честитога војника наведе вештака на једну добру мисао. Он очекиваше идућега дана посету краља Лудвига Филипа, па с тога наслика то одличје на војниковим прсима, са веома живим бојама. Када краљ ступи у атеље и стаде посматрати нову слику, примети му Верн са привидним сажаљењем: „У осталом, ја сам погрешио, јер сам мислио да је овај војник, који је веома великих заслуга стекао, одликован са крстом почасне легије, али — ако сам добро извештен, у томе сам се преварио. То је баш штета, јер се ово одличје врло добро даје сликати и веома лепо изгледа на овој слици.“ На то краљ живо одговори: „Имате право. Ви немојте одличје брисати, оно је потпуно на своме месту; ја ћу Вам још данас једно право одличје послати, које ћете Ви у моје име Вашему моделу предати“.

Сељаци сами дижу школу.

У „Срп. Граснику“ из Пакраца читамо: У прошлу недељу по подне посвећена је у суботу отворена школа у Лукавцу код Слатине. Ово је чисто српско место. Школу су сами сељаци о свом трошку зидали, што је похвално за те сељаке, да сами својски осећају потребу школе, па је и дижу. Деце у школи има на 60. За учитеља је изабрат Ђорђе Топаловић. Евала оваковим сељацима, који школу љубе. Угледали се и други на њих! Овим честитим сељацима је у свему био на руци слатински парох Васо Свилар, који је школу и посветио у присуству народа тога села и више Срба, грађана из Слатине.

Из љубоморе.

Сељак Јово Мојић из Заила већ три године љубакао се са девојком Милицом Гаћешом из истог села. Јово је обећавао Милици и женидбу, али је сада од обећања свога одустао, напустио Милицу и хтео се оженити са другом девојком. Дана 18. новембра пошао је Јово по девојку а напуштена Милица дочека га из заседе и удари га сикиром по врату. Преслушана Милица изјавила је, да јој жао, што неверног драгана Јеву није убила, јер срамоту којој је задао не може поднети, а мање још да би дозволила и гледала Јову да другу љуби и воле. Јово је добио по својој нарави лаку телесну. озледу, а Милица је предана у руке правде.

С оне стране живота.

Један човек је лежао обамро пуних пет сати Кад су га прегледали, утврдили су, да је мртав те га спремаху за сахрану. Обамрли је међу тим знао за све то, само што није могао мрднути и дати од себе знака живота. Вели да му је ужасно било, кад је лиферант сандука узимао са њега ме-

ру за сандук. Напрегао је сву своју снагу да се помакне али у залуд. Онај „човек му и по други пут узе меру, он се још јаче напрегне и помакне се, али то онај не примети. Напрегну се и по трећи пут, помакне се, то опази и онај, позове лечника и спасу га.

Енглескиње за бирачко право.

У Лондону се ових дана требао одржати један збор, на ком је требао говорити министар унутрашњих послова Херберт Гледстон. Прва два реда седишта била су одређена за женскиње, и била су оградом одељена од осталих седишта. Како је Гледстон устао да говори, поскачу све женскиње и повичу: женама бирачко право! За тим раскину ограду, продру у стражње делове дворнице и одатле са неким мушкарцима нададу велику галаму. Настаде гурање и туча, у којој женске избаце на поље.

Брзојави „Застави“

Стигли 14. новембра.

Угарски сабор.

Будимпешта. Пре дневног реда изјављује посланик Сапанош, да он и његови пријатељи још и сад исповедају програм мађарске независне странке, само су изашли из организације те странке, јер има у појединим питањима разлике у мишљењу. Протестује против оптужбе, да су они издајници.

Бан Ракоцаји.

Будимпешта. Бан Ракоцаји се саветавао са министром Јосиповићем. До сутра у вече остаје у Будипешти.

Пучка странка

Будимпешта. Пучка странка остаје у коалицији, јер неће да се бори у једном реду с Полоњијем. Ово је пред Полоњијем изјавио Раковски

Главни уредник: Јаша Томић
Одговорни уредник: Константин Бранкаровић

СУВАЧА

са два пара каменова

олајницом и ваљоницом

(све троје тера коњска снага једним колом) модерно удешена, пре 8 година прављена, црепом покривена — продаје се.

Упитати код:

1492 3—3 **Љубомира Мирковића**
Шид (Срем.)

Идуће недеље изићи ће из штампе

„РАД“

СРПСКИ НАРОДНИ ВЕЛИКИ КАЛЕНДАР

За 1908. годину.

са одобраном садржином и лепим сликама

Цена је по комаду 80 потура. Препродавци имају рабат 33%, но они плаћају поштарину.

Наруџбине треба упутити једино на

Управу друштва „Рад“ у Руми.

Оглас.

За моју мануфактурну, галантеријску шпецераја и памука трговину требам једног **ПРАКТИКАНТА** из боље куће и једног **шегрта**, ступање одма.

ЂОКА СПАИЋ
1508 2 3 Меленци (Банат.)

СПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

Радивоја С. Николајевића

у Митровици

потребује 1507 2—6

два старија помоћника.

ИМАМ НА ПРОДАЈУ

ајглера, (штуфера) од прве класе најбоље врсте, 10 хиљада, и то

монтикуле и порталиса,

140 круна по хиљади и 10 хиљада прпољака, порталиса прве класе уз врло повољну цену. Обратити се на

Душана Пуршела
1496 3—3 Срем. Карловци.

МОЈУ ШПЕЦЕРАЈСКУ РАДЊУ
са
ШТЕЛАЖИМА

из слободне руке продајем. Ко има вољу може у истој кући добити стан, налазећи се с трафик м и лицевцом на једну или више година:

Стеван Јерков
1497 3 3 Тител.

КУЋА

НА ПРОДАЈУ

Богданска улица 21. број

За даља извешћа у истој кући.

1517 1—3

Тражим за своју
МАНУФАКТУРНУ И ШПЕЦЕРАЈСКУ ТРГОВИНУ

ЈЕДНОГ ПОМОЋНИКА

скромних захтева, који може одма ступити, а који говори српски и немачки.

Dózsa Márkó
1515 1—3 Kétfél.

Ново уређена млина

СА ДОБРИМ ПРОМЕТОМ

продаје се из слободне руке

или ко жели бити

КОМПАНИСТА

у истој, нека се јави

1518 1—3 **Стовану Вировљевом**
Ст. Врбас (Бачка).

ШПЕЦЕРАЈА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА

J. Радојчића

У ЗЕМУНУ

потребује једног скоро ослобођеног

ПОМОЋНИКА

Ступање одмах. 1509 2—2

ТРАЖИМ МЕСТО

у бољој кући као добра куварица или код деце. Ступити могу одма.

Упитати у администрацији „Заставе“. 1510 2-3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

Кузмана Воиновића

у ШИДУ

треба одма **једног млађег помоћника.** Није нуждан немачки и мађарски језик; ако који има у околини, нека се сам представи.

1478 3—2

ЗИМЊИ РЕД ВОЖЊЕ ЗА 1907.

ВАЖИ ОД 1. ОКТОБРА.

Будимпешта источна станица—Београд

Експр. 902 1	Бр. в. 906 1-II	Ос. в. 908 1-III	Tv. sz. 944 1-III	Ос. в. 912 1-III	Бр. в. 904 1-II	Ос. в. 914 I-II	Ос. в. 940 1-III	СТАНИЦЕ		Ос. в. 909 1-III	Ос. в. 913 1-III	Ос. в. 915 1-III	Ос. в. 911 II-III	Бр. в. 903 1-II	Ос. в. 907 1-III	Бр. в. 905 1-III	Екс. 901 1
11'20								полази Будимпешта зап. стан.	стиже								
1'34	7'00	7'15	11'15	1'55	3'20	6'25	10'10	полази Будимпешта ист. станица	стиже	5'45	7'10	9'50		1'00	6'55	10'00	10'55
1'39	7'11	7'32	11'34	2'06	3'39	6'41	10'40	стиже Будимпешта-Ференц варош	полази	5'19	6'52	9'37		12'50	6'39	9'50	
2'40	8'06	9'23	1'42	3'36	4'28	8'19	12'28	стиже Кунсентмиклош Тас	полази	3'34	5'18	8'00		11'52	4'53	8'47	
2'46	8'34	10'06	2'34	4'10	4'56	9'19	1'32	стиже Филипсалаш	полази	2'51	4'34	7'24		11'27	5'04	8'16	
5'32	9'02	10'58		4'46	5'26		2'28	стиже Кишкереш	полази	2'04		6'50		10'57	3'24	7'45	8'36
5'33	9'31	11'42		5'25	5'55		3'20	стиже Кишкунхалаш	полази	1'04		5'59		10'30	2'46	7'17	
5'40	10'30	1'27	4'15		6'48		5'30	стиже Суботица	полази	10'58			7'23	9'39	1'26	6'26	7'27
	11'[illegible]3	2'47	5'36		8'[illegible]4		7'05	полази Хеђеш-фекетехеђ	полази	9'24			5'54		12'01	5'35	
	12'50	4'23			7'42		8'52	стиже Нови Сад	полази	7'[illegible]0				7'49	10'29	4'02	5'46
	2'19	5'45			9'48		10'08	полази Индија	полази	5'44				6'57	9'01	2'18	
		7'07			10'30	6'40	11'32	стиже Земун	полази	4'11		8'00	11'00	5'50	7'35		4'25
		7'17			10'38	6'55	11'42	стиже Београд	полази	4'00		7'45	11'15	5'01	7'25		4'17

Будимпешта западна страна—Темишвар-Јозефварош—Оршава—Веркиорова—(Букурешт.)

Ос. в. 1 III	Ос. в. 1-III	Бр. в. 1-III	Ос. в. 1 III	Бр. в. 1-III	Ос. в. 1-III	Ос. в. 1-III	Ос. в. 1 III	Ос. в. 1 III	Бр. в. 1-III	Ос. в. 1-III	Екс. в. 1			Екс. в. 1	Ос. в. 1 III	Ос. в. 1-III	Ос. в. 1-III	Ос. в. 1-III	Бр. в. 1-II	Ос. в. 1-III	Бр. в. 1-II	Ос. в. 1-III	Ос. в. 1-III	Ос. в. 1-II
6'3[illegible]	8'30	9'40	12'05	2'25	2'45	4'[illegible]0	6'30	7'00	10'10	10'35	11'30	полази	Будимпешта	стиже	12'50	6'15	7'15	8'25	10'55	1'15	4'15	6'30	7'10	10'50
6'56	8'51		12'27	*2'36	3'00	4'49	6'58	7'19	10'21	10'51		полази	Кебања	стиже		5'50	6'50	8'11	10'32	*1'04	3'48		6'45	10'22
8'38	11'10	10'52		3'46		6'48		9'16	11'34	12'00	12'45	полази	Цеглед	стиже	11'39		4'53	6'18	8'14	11'56	2'10	5'15	4'33	8'29
9'[illegible]7	12'04	14'23		4'22		7'40		10'06	12'06	1'43		полази	Кечкемет	стиже			4'06	5'[illegible]8	7'20	11'21		4'45	3'31	7'39
10'19	62'4[illegible]	11'46		4'51		3'35		10'19	12'30			полази	Кишкупфелеђхаза	стиже	11'33		3'23		6'37	10'54		4'20	2'47	6'59
	3'01	12'46	5'25	5'59	1'27			2'05		4'55	2'49	полази	Сегедин	стиже	9'50		12'52		7'45	9'49		3'18	12'29	
	3'11		5'36		1'42			2'16		5'05		полази	Серег	стиже	9'44		12'42		7'34		2'21	3'10	12'16	
	3'56	1'19	6'39	6,34	2'45			2'59		5'51		полази	Валкањ	стиже			11'57		6'49	9'13		2'44	11'23	
1[illegible]'10	4'35	1'40	7'18	6'57				3'45		6'21		полази	Вел. Кикинда	стиже			11'16		6'20	8'50		2'20	10'44	
	6'35	2'49	2'55	8'15				7'55			4'43	полази	Темишвар-Јозеф.	стиже	7'55		7'34		7'05	7'33	12'40	1'12		
	8'37	3'58	4'40	9'29				9'29			5'47	полази	Лугош	стиже	6'44		5'50		5'02	6'14	10'43	12'03		
6'15		7'35		10'20				2'39			9'70	стиже	Верциорова	полази	2'45		12'50			2'18		7'46		

Примедба. Црном линијом обграђене цифре означују ноћно време

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.